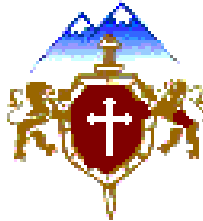

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

***МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ
КУРСОВИХ РОБІТ***

Київ – 2016

Методичні рекомендації щодо виконання і захисту
випускних кваліфікаційних робіт

Укладачі:

Некряч А.І. – д.політ.н., професор КиМУ;

Шумигора Л.І. – професор КиМУ;

Данченко Т.В. – к.ю.н., професор КиМУ.

Методичні рекомендації щодо виконання і захисту
випускних кваліфікаційних робіт обговорені та схвалені на
засіданні Вченої ради КиМУ, протокол протокол №3 від
28 жовтня 2016 року

ЗМІСТ

1. Мета виконання курсової роботи	4
2. Вибір теми	6
3. Збір і обробка матеріалу	8
4. Структура й обсяг роботи	10
5. Вимоги до оформлення курсової роботи	25
6. Правила цитування посилання на використані джерела	28
7. Мова і стиль робіт	30
8. Типові помилки при написанні та оформленні курсової роботи	32
9. Захист курсової роботи	34
ДОДАТКИ	36
Додаток 1. Зразок заяви для затвердження теми роботи	36
Додаток 2. Відгук наукового керівника	37
Додаток 3. Приклад структури змісту курсової роботи	39
Додаток 4. Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи	40
Додаток 5. Зворотна сторінка титульної сторінки курсової роботи	42
Додаток 6. Завдання для виконання курсової роботи	43
Додаток 7. Мовні конструкції, які використовуються у наукових працях для виконання функції засобів зв'язку між реченнями	45
Додаток 8. Вимоги щодо оформлення списку джерел (приклад)	49

МЕТА ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота є одним із видів наукової роботи, самостійним навчально-науковим дослідженням студента, яке виконується з певної дисципліни або з двох-трьох дисциплін одного спрямування. Метою написання курсової роботи є:

- поглибити знання студентів з актуальних проблем окремої галузі науки;
- систематизувати отримані теоретичні знання з певної навчальної дисципліни;
- розвинути вміння самостійного критичного опрацювання наукових джерел;
- формувати дослідницькі вміння студентів;
- стимулювати студентів до самостійного наукового пошуку;
- уміти аналізувати передовий досвід та узагальнювати власні спостереження;
- вміти практично втілювати результати дослідження в самостійні розробки.

Таким чином, курсова робота – це дослідницько-реферативна праця, яка дозволяє студентові виробити практичні вміння наукової праці (пошук джерел інформації та робота з ними, реферування наукової та методичної літератури, зіставлення кількох поглядів на одну проблему тощо), виявити рівень знань із певної спеціалізації чи галузі знань, продемонструвати вміння самостійно мислити, робити узагальнення та висновки. Виконання курсової роботи передбачає вироблення навичок самостійної роботи з джерелами й науковою літературою, оволодіння методикою, яка допомагає студентові систематизувати отримані теоретичні знання з вивченої дисципліни та перевірити їх якість.

Тематика курсових робіт має відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно корегуватися з практичними потребами конкретного фаху. Як правило, керівництво здійснюється найбільш кваліфікованими викладачами кафедри. Термін виконання курсових робіт визначається робочим навчальним планом.

Курсова робота допомагає студентові систематизувати теоретичні знання з вивченої дисципліни, оволодіти первинними навичками дослідної роботи.

Виконання курсової роботи повинно сприяти поглибленому засвоєнню лекційного курсу і отриманню навичок у вирішенні практичних завдань.

Тематика курсових робіт із навчальної дисципліни щорічно затверджується кафедрою. Студентам надається право вільного вибору теми.

На якість курсової роботи суттєво впливає вміле використання практичного матеріалу. Підбір даних, їх критичне осмислення та обробка є досить важливим етапом у підготовці та написанні курсової роботи.

2. ВИБІР ТЕМИ

Активна робота з вибору теми починається зі спільної наради студентів та викладача – наукового керівника. Доцільно при цьому врахувати актуальність тем дослідження, професійні інтереси студента й обраний напрямок науково-дослідницької роботи.

Вибираючи тему курсової роботи з тематики, запропонованої кафедрою, студент повинен зорієнтуватись у тому, щоб дослідження, здійснене в процесі розробки курсової роботи, можна було продовжити в подальших наукових пошуках.

Назва курсової роботи повинна бути короткою, відповідати обраній спеціальності та суті дослідження. З огляду на це оптимальним початком назви курсових робіт є слова "Обґрунтування...", "Розробка...", "Методика...", "Використання...".

Вибрана тема погоджується з науковим керівником і затверджується на кафедрі. Її зміна чи коригування можливе лише з дозволу наукового керівника при достатньому обґрунтуванні студента.

Виконання курсових робіт здійснюється згідно з календарним планом, складеним студентом і науковим керівником. Захист курсових робіт відбувається на засіданні кафедри, відповідно до затвердженого графіку, перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри та за участю керівника курсової роботи.

З урахуванням ступеня розробки питань, що планується вивчити, наявності джерел і літератури, а також актуальності *випускаючі кафедри* пропонують тематику, яка може коригуватися, а також призначають керівників з-поміж найбільш кваліфікованих викладачів, заслуховують на своїх засіданнях хід виконання, проводять попередній захист курсових робіт. Відповідальними за обрання та

контроль щодо підготовки й захисту курсових робіт є завідувачі кафедри.

Студенту надається право вибирати тему курсової роботи з переліку, наданого кафедрою, або запропонувати свою з обґрунтуванням її розробки. Допускаються випадки виконання комплексної тематики кількома студентами.

Курсові роботи зберігаються на кафедрі протягом терміну навчання студента в університеті, потім списуються в установленому порядку.

Вибір теми зумовлюється такими чинниками:

- а) колом інтересів самого студента;
- б) наявністю джерел та літератури з проблеми;
- в) актуальністю та новизною теми;
- г) станом наукової розробки теми;
- д) тема не повинна бути надто широкою, оскільки студент позбавляється можливості всебічно проаналізувати усі аспекти проблеми;

е) при виборі та формулюванні теми слід обов'язково наголосити на проблемності індивідуального завдання, тобто вже за самою назвою повинно бути зрозумілим, що саме студент прагне аналізувати, порівнювати, узагальнювати;

є) з огляду на обрану для роботи проблему, варто враховувати знання іноземних мов, що сприяє розширенню історіографії проблеми, уможливує залучення іншомовних джерел і уникнення однобокого бачення розгляду питань; якщо більшість доступної літератури з теми написані іноземною мовою, необхідно впевнитися, що рівень володіння іноземною мовою дозволяє її опрацювати.

3. ЗБІР І ОБРОБКА МАТЕРІАЛУ

У процесі підготовки до написання курсової роботи добираються і вивчаються літературні джерела, складається бібліографія. Значну допомогу студенту в цьому надає науковий керівник, а також працівники бібліотек. Самостійний пошук літературних джерел здійснюється за допомогою бібліотечних каталогів (систематичного, алфавітного), реферативних журналів, бібліографічних довідників. Особливу увагу слід звернути на періодичні видання (газети, журнали), де можна знайти останні результати досліджень науковців. Методика вивчення літератури, як основа наукового дослідження в курсовій роботі, залежить від характеру й індивідуальних особливостей студента – загальноосвітнього рівня і спеціальної підготовки, ерудиції та особливостей пам'яті, звичок і працездатності. Водночас доцільно дотримуватися загальних правил опрацювання літератури. Спочатку потрібно ознайомитись з основною літературою (підручниками, теоретичними статтями), а потім – прикладною (методичними розробками, інструктивними матеріалами, статтями про конкретні дослідження тощо). Студіювання складних джерел (монографій) слід починати лише після опрацювання простих (підручників). Вивчення книг передуватиме опрацюванню статей із найновіших джерел.

Відібрана література підлягає уважній обробці. Попереднє ознайомлення передбачає побіжний огляд змісту, читання передмови, анотації. Розділи, що мають особливе значення для курсової роботи, старанно обробляють, звертаючи особливу увагу на ідеї та пропозиції щодо вирішення проблемних питань з обраної теми, дискусійні аспекти, наявність позицій та протиріч.

У процесі опрацювання літератури на окремих аркушах або картках роблять конспективні описи, виписки

з тексту, цитати, цифровий матеріал. При цьому слід обов'язково робити повні бібліографічні описи джерел: автор, назва книжки (статті), видавництво (назва журналу), рік видання, обсяг книжки (номер журналу), номер сторінки, щоб використати ці записи для підготовки списку використаних джерел і зробити необхідні посилання у тексті курсової роботи.

Попереднє ознайомлення з літературними джерелами є основою для складання плану курсової роботи.

План містить такі складники: вступ; 3–4 взаємопов'язані та логічно побудовані параграфи, що дозволяють розкрити тему; висновки; список використаних джерел. Самостійно складений студентом план обговорюється з науковим керівником, за необхідності коригується і після цього затверджується. Формування тексту курсової роботи відбувається шляхом систематизації та обробки зібраних матеріалів із кожної позиції плану. До тексту вносяться тільки старанно підібрані та цілеспрямовано проаналізовані матеріали. На цьому ж етапі виконуються обчислення, обґрунтовуються пропозиції, формулюються висновки, добирається ілюстративний матеріал (графіки, малюнки, таблиці). У процесі роботи визначається потреба у додаткових матеріалах. Одержаний чорновий варіант курсової роботи доповнюється, уточнюються деякі положення, остаточно формулюються всі висновки та пропозиції.

Текст курсової роботи повинен бути відредагованим, стилістично витриманим як наукове дослідження. Остаточне оформлення курсової роботи здійснюється відповідно до вимог.

4. СТРУКТУРА Й ОБСЯГ РОБОТИ

Курсова робота має таку структуру:

- вступ;
- розділи теоретичної частини;
- розділи практичної частини;
- висновки;
- додатки;
- список використаних джерел.

На сторінці плану вказуються номери сторінок кожного розділу та підрозділу.

У *вступі* потрібно довести актуальність певної проблеми для даної галузі науки і практики, визначити об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження.

Основна частина курсової роботи складається з теоретичного та практичного аспектів, де розкривається зміст дослідження. Зокрема, у першій частині (теоретичній) подається аналіз наукової літератури, а також авторські розробки і висновки. Друга (практична) частина містить опис виконаного дослідницького завдання та розробки навчально-методичних матеріалів.

Кожен розділ необхідно завершувати лаконічними висновками, що логічно узагальнюють викладене. При цьому потрібно пам'ятати, що дослівне запозичення чужого тексту, яке не супроводжується посиланням на джерело, називається плагіатом і суворо карається в науковому середовищі. На основі висновків до розділів формується загальний висновок до курсової роботи.

Список використаних джерел складається студентом як результат перегляду наукових досліджень з обраної (20-25 позицій) теми. До бібліографічного списку вноситься тільки та література, що використовувалася в роботі, на яку

є посилання в тексті. Повинні переважати новітні видання. При складанні тез, конспектуванні потрібного матеріалу вже на початковому етапі потрібно записувати літературу, що полегшить її систематизацію.

Список використаних джерел оформляється з урахуванням сучасних вимог до бібліографічного опису.

Додатки до курсової роботи розміщуються в кінці роботи, після списку використаних джерел. Вони можуть містити таблиці, схеми, малюнки тощо.

Беручись до курсової роботи, студент повинен:

- вибрати тему, ознайомитися з нею;
- знайти та відібрати літературу;
- з'ясувати об'єкт, предмет; визначити мету та завдання дослідження;
- скласти робочу картотеку літератури з теми роботи;
- скласти попередній план роботи та узгодити його з керівником;
- вивчити та законспектувати літературу;
- вивчити досвід роботи окремих науковців, спробувати провести експеримент чи анкетування;
- написати текст роботи відповідно до її структури.

Коли накопичено основний матеріал для курсової роботи, відбувається:

- написання вступу;
- формування висновків та рекомендацій;
- оформлення списку використаних джерел та додатків;
- подання чорнового варіанту роботи науковому керівникові;
- усунення зауважень, урахування рекомендацій наукового керівника;
- доопрацювання роботи й остаточне редагування тексту;
- підготовка до захисту.

При оформленні *курсової роботи* доречно дотримуватися такої послідовності:

1. Титульна сторінка (додаток 4).
2. Зворотна сторінка титульного листа (додаток 5).
3. Зміст роботи (додаток 3).
4. Вступ.
5. Основні частини роботи (розділи, підрозділи).
6. Висновки.
7. Список використаних джерел (додаток 8).
8. Додатки (за потреби).

Обсяг курсової роботи – 20–25 сторінок (для природничо-математичних наук) або 30–35 сторінок, якщо дослідження здійснюється з гуманітарних дисциплін.

Відповідно орієнтовний обсяг структурних частин курсової роботи:

вступ – 2–3 сторінки;

розділи (оптимальна кількість – три) – по 10–11 сторінок;

висновки – 2–3 сторінки.

Написання вступної частини

Цей етап підготовки курсової роботи надзвичайно важливий. Вступ є своєрідним показником роботи студента. Він свідчить про методологічну і методичну підготовку, вміння довести правильність вибору теми, її актуальність, чіткість формулювання завдань; тут виявляється, чи достатньо зібрано матеріалу, чи добре продуманий план.

Хоч остаточний варіант вступу до індивідуального завдання сформується після ґрунтовного опрацювання документів і матеріалів, проте його основні параметри повинні бути визначені від початку. Йдеться насамперед про чітке формулювання суспільно-політичної актуальності теми.

Важливим складником вступу постає аналіз останніх досліджень і публікацій. Студент повинен простежити основні етапи у вивченні обраної проблеми з моменту її виникнення, проаналізувати, *який внесок того чи іншого автора в її розробку*, визначити чільні тенденції у поглядах фахівців на проблему з огляду на те, що вже зроблено науковцями. Такий підхід дає можливість визначити актуальність обраної теми, а також дозволяє не повторювати відомі позиції, підходи.

Надаючи стислий огляд літератури з обраної теми, студент має акцентувати увагу на тих проблемах, які були розкриті, які лише згадані, а які взагалі залишилися поза увагою науковців. Обсяг вступу не дозволяє надати вичерпну картину, тому автор може зазначити, що детальніший аналіз окремих праць чи аспектів передбачений в основному тексті курсової роботи.

Основні завдання огляду літератури:

- ознайомлення з матеріалами за темою дослідження, їх класифікація;
- відбір основних, фундаментальних робіт, базових результатів;
- виявлення основного кола науковців, які працювали над проблемою та вивчення їх внеску в її розробку;
- з'ясування дискусійних питань та різних поглядів на вирішення проблеми;
- виявлення найцікавіших чи суттєвих, але недостатньо розроблених напрямків, які підлягають подальшому вивченню.

Під час аналізу літератури варто врахувати наступне:

- аналіз літератури потребує дотримання певної культури (зокрема, коректності, неупередженості, виваженості оцінок тощо);

–історіографічний огляд пишеться не за авторами, а згідно із завданнями роботи;

–у разі незгоди з позиціями інших авторів, треба не тільки критикувати чи заперечувати, а обов'язково обґрунтувати власне бачення проблеми;

–усі прізвища авторів, які дотримуються єдиних поглядів з того чи іншого питання, вказуються за абеткою. Алфавітний порядок підкреслює неупереджене ставлення студента до позицій науковців, хоча студент може звернути увагу на те, хто здійснив найбільший внесок у розробку якогось із аспектів проблеми, хто вперше порушив ту чи іншу проблему тощо;

–неприпустимий примітивний хронологічний перелік того, хто і що сказав із певного приводу чи стисле анування праць за темою без власної позиції автора.

Далі автор визначає, що є предметом і об'єктом його роботи.

Об'єкт – це процес або явище, що зумовили проблемну ситуацію і стали об'єктом вивчення.

Предмет – це те, що міститься у межах об'єкта. Об'єкт і предмет як наукові категорії співвідносяться між собою як загальне і часткове.

З огляду на вищезазначене студент формулює тему, мету і завдання.

Мета дослідження (тобто чого прагне досягти студент у своїй роботі) визначається дуже стисло. Як правило, мета відображає назву теми дослідження. Після цього вказуються конкретні **завдання**, котрі відповідають меті. **Завдання** є частиною мети, її конкретизацією і становлять наперед визначений, запланований для практичного виконання обсяг робіт. Завдання повинні відображати пункти змісту курсової роботи. Формулювання завдань зазвичай роблять у формі переліку:

– виявити ...

- оцінити ...
- встановити ...
- схарактеризувати ...
- проаналізувати ...
- визначити ...
- сформулювати...

Отже, композиційно **вступна частина** курсової роботи повинна обов'язково складатися з таких складників:

- актуальність теми;
- аналіз останніх досліджень і публікацій;
- мета і завдання дослідження;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- методи дослідження;
- інформаційна база дослідження;
- практичне значення роботи.

Вступ має бути чітким, лаконічним. Його *остаточне написання* студент здійснює після завершення всієї роботи, коли у автора складеться цілісна картина всього того, що стосується змісту, джерельної бази, глибини історіографічного висвітлення питань.

Для **курсорової роботи** наукова новизна і практичне значення роботи не є обов'язковим елементом.

Основна частина роботи

Ця частина роботи за обсягом є найбільша. В ній розкриваються послідовно всі питання за планом. Досвід організації роботи над виконанням індивідуального завдання показує, що доцільніше працювати за т.зв. **складним планом**. Треба врахувати: зміст розділів основної частини має відповідати темі роботи, повністю її розкривати, але назви розділів не повинні дублювати назви теми курсової роботи.

Рукопис основної частини роботи виконується із дотриманням низки вимог. Дослідження починається назвою глави або розділу роботи. Якщо план складний, то зазначається і назва підрозділу. Кожен із **підрозділів** закінчується коротким висновком.

Відстань між назвою розділу і підпункту, назвою підпункту і текстом роботи складає 1 рядок; відстань між підпунктом і назвою наступного підпункту – 2 рядки.

Кожен розділ розпочинається з нової сторінки.

З'ясування питань індивідуального завдання повинно здійснюватися аргументовано з посиланнями на першоджерела та літературу.

Методи. Для всебічного розкриття теми курсової роботи, студент повинен використовувати різноманітні методи дослідження. Наводимо найбільш загальні методи, які доцільно використати при написанні курсової роботи.

Спостереження – це систематичне цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, які виступають об'єктами дослідження. Як метод наукового пізнання спостереження дає можливість одержувати первинну інформацію у вигляді сукупності емпіричних тверджень, що стає основою попередньої схематизації об'єктів реальності, роблячи їх вихідними об'єктами наукового дослідження. Педагогічне спостереження може проводитися в умовах природних і експериментальних. Спостереження в експериментальних умовах є глибшим щодо повноти вивчення явища чи процесу. Для досягнення своєї мети спостереження повинно відповідати таким вимогам:

- навмисності (спостереження проводиться для вирішення певного чітко визначеного завдання);
- плановірності (відбувається за планом, складеним відповідно до мети спостереження);

- цілеспрямованості (спостерігають лише ті аспекти явища, які цікавлять дослідника);
- активності (дослідник активно вишукує потрібні об'єкти, явища);
- систематичності (спостереження проводиться безперервно або за визначеною системою).

Важливою умовою наукового дослідження повинна бути його об'єктивність, тобто можливість контролю шляхом або повторного спостереження, або застосуванням інших методів дослідження (наприклад, експерименту).

У наступному спостереженні важливу роль відіграють попередні знання, гіпотези, наявні прилади, задум і методичний досвід дослідника.

Порівняння – це процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення схожості чи відмінності між ними, а також знаходження загального, що може бути властивим двом чи кільком об'єктам дослідження. Метод порівняння буде плідним, якщо дотримуватися таких вимог:

- порівнюватись можуть тільки такі явища, між якими може існувати певна об'єктивна спільність;
- порівняння повинно здійснюватись за найбільш важливими, суттєвими (щодо конкретного завдання) ознаками.

За допомогою порівняння інформацію про об'єкт можна одержати двома шляхами:

- здійснення безпосереднього порівняння (первинна інформація);
- опрацювання первинних даних (вторинна або похідна інформація).

Вимірювання – це пізнавальна процедура, пов'язана з визначенням числового значення певної величини за допомогою одиниці вимірювання. Вимірювання ґрунтується на порівнянні однакових

властивостей матеріальних об'єктів. Властивості, для яких при кількісному порівнянні застосовують фізичні методи, називають фізичними величинами. Фізична величина – це властивість, загальна у якісному відношенні для багатьох фізичних об'єктів, але у кількісному – індивідуальна для кожного об'єкта, наприклад, довжина, маса, електропровідність тощо. Але запах або смак не можуть бути фізичними величинами, тому що вони встановлюються на основі суб'єктивних відчуттів.

Об'єкти вимірювання – це все те, що підлягає вимірюванню (розміри, маса, час, швидкість, тиск, температура, успішність і т.п.). Вимірювальний засіб – це те, за допомогою чого здійснюють вимірювання (вимірювальний інструмент, прилад або вимірювальна система). Вимірювальний засіб і прийоми його застосування у сукупності формують метод вимірювання.

Експеримент – це такий метод вивчення об'єкта, коли дослідник активно і цілеспрямовано впливає на нього шляхом створення штучних умов чи застосування звичайних умов, необхідних для виявлення відповідних властивостей.

У методологічному відношенні експеримент передбачає перехід дослідника від пасивного до активного способу діяльності.

Експеримент проводять у таких випадках:

- за необхідності відкрити в об'єкта раніше невідомі властивості;
- при перевірці правильності теоретичних побудов;
- під час демонстрації явища.

За умовами проведення розрізняють лабораторний і природний експеримент. Лабораторний експеримент проводиться в штучних умовах, де експериментатор має можливість доцільно добирати параметри, штучно створювати такі умови, які б забезпечували наукову

чистоту експерименту і оптимальне просування дослідника до істини. Лабораторний експеримент дозволяє контролювати умови, які впливають на перебіг досліджуваних процесів і точно враховувати результати цих впливів. Природний експеримент здійснюється у звичайній, “природній” обстановці, в якій відбувається перебіг досліджуваних процесів.

Складники експерименту: виділення об’єкта дослідження, створення необхідних умов (зокрема й усунення всіх факторів, що можуть заважати), матеріальні впливи на об’єкт або умови, акти спостереження чи вимірювання із застосуванням відповідних засобів. Від такого експерименту слід відрізнити просте спостереження без активного впливу на досліджуваний об’єкт.

Переваги експериментального вивчення об’єкта порівняно із спостереженням полягають у наступному:

- під час експерименту можна вивчати явище “у чистому вигляді”, усунувши побічні фактори, які приховують основний процес;
- в експериментальних умовах можна досліджувати властивості об’єктів;
- повторюваність експерименту, тобто можливість проводити випробування стільки разів, скільки необхідно.

Абстрагування (від лат. терміна *abstrahere*, що означає відволікання) – це уявне відсторонення від неістотних, другорядних ознак предметів і явищ, зв’язків і відношень між ними та виокремлення декількох аспектів, які цікавлять дослідника.

Процес абстрагування містить два етапи.

Перший етап – виділення найважливішого в явищах і встановлення незалежності або дещо слабкої залежності досліджуваних явищ від певних факторів (якщо об’єкт А

не залежить безпосередньо від фактора Б, то можна відволіктися від останнього як несуттєвого).

Другий етап – реалізація можливостей абстрагування, коли один об’єкт замінюється іншим, простішим, який виступає “моделлю” першого.

Абстрагування може застосовуватись до реальних і абстрактних об’єктів (таких, що вже пройшли абстрагування). Багатоступінчасте абстрагування зумовлює до абстракцій зростаючого ступеня узагальнення.

Існують такі види абстракції:

- ототожнення – утворення понять шляхом об’єднання предметів, пов’язаних відношеннями типу рівності в особливий клас (відволікання від деяких індивідуальних властивостей предметів);
- ізолювання – виділення властивостей та відношень, нерозривно пов’язаних з предметами, і позначення їх певними назвами, що надає абстракціям статус самостійних предметів – “надійність”, “технологічність” (відмінність між двома першими абстракціями полягає у тому, що в першому випадку ізолюється комплекс властивостей об’єкта, натомість у другому – єдина його властивість);
- конструктивізація – відволікання від невизначеності меж реальних об’єктів (зупиняється безперервний рух тощо);
- актуальної нескінченності – відволікання від незавершеності (й завершеності) процесу утворення нескінченної множини, від неможливості задати її повним переліком всіх елементів (така множина розглядається як існуюча);
- потенційної здійсненності – відволікання від реальних меж людських можливостей, зумовлених обмеженістю тривалості життя за часом та у

просторі, нескінченність виступає вже як потенційно здійснена.

Аналіз і синтез – у найзагальнішому значенні постають двома взаємопов'язаними процесами уявного чи фактичного розкладання цілого на складники і об'єднання окремих частин у ціле. Аналіз і синтез – взаємозумовлені логічні методи наукового дослідження, що виникли на основі практичної діяльності людей, їхнього досвіду.

Аналіз (від грец. – розкладання) – метод пізнання, який дозволяє розчленувати предмети дослідження на складники (звичайні елементи об'єкта чи його властивості й відношення).

Синтез (від грец. – об'єднання), на противагу аналізу, дає можливість з'єднувати окремі частини чи сторони об'єкта в єдине ціле.

Аналіз і синтез бувають:

- **прямий або емпіричний** (застосовується для виділення окремих частин об'єкта, знаходження його властивостей, найпростіших вимірювань);
- **зворотний або елементарно-теоретичний** (базується на деяких теоретичних міркуваннях причинно-наслідкового зв'язку різних явищ або дії якої-небудь закономірності: при цьому виділяються і з'єднуються явища, які можна вважати суттєвими, а другорядними знехтувати);
- **структурно-генетичний** (вимагає виокремлення в складному явищі таких елементів, які чинять вирішальний вплив на всі інші складники об'єкта).

Індукція і дедукція. Справжня наука можлива лише на основі абстрактного мислення, послідовних міркувань дослідника у вигляді суджень і висновків. У наукових судженнях встановлюються зв'язки між предметами чи явищами або між їхніми певними ознаками.

Індукція (від лат. – наведення) – умовивід від часткового до загального, від окремих фактів до узагальнень, коли на основі знань про частини предметів класу робиться висновок про клас загалом.

Зазвичай виокремлюють три основні види індуктивних умовиводів:

- повну індукцію;
- популярну індукцію (просте перерахування);
- наукову індукцію.

Дедуція (від лат. – виведення) – це умовивід, у якому висновок про деякий елемент множини робиться на основі знання про загальні властивості всієї множини. Дедуктивним вважається будь-який вивід взагалі.

Моделювання – непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання (безпосереднє вивчення яких неможливе, ускладнене чи недоцільне), який ґрунтується на застосуванні моделі як засобу дослідження. Суть моделювання полягає в заміщенні досліджуваного об'єкта іншим, спеціально для цього створеним.

Ідеалізація – розумова дія, пов'язана з утворенням понять про об'єкти, принципово нездійсненні у досліді та дійсності. Ідеалізовані об'єкти вважаються граничними випадками тих або інших реальних об'єктів і обираються як засіб їх наукового аналізу, як основа для побудови теорії цих реальних об'єктів.

Мета ідеалізації як методу пізнання – позбавити реальні об'єкти деяких притаманних їм властивостей і надати їм (уявно) певних нереальних і ознак гіпотетичних властивостей. Досягнення такої мети здійснюється:

- багатоступінчастим абстрагуванням (наприклад, абстрагування від товщини приводить до поняття “товщини”);

- уявним переходом до граничного випадку у розвитку якої-небудь властивості (наприклад, з уявою “абсолютно твердого тіла”);
- простим абстрагуванням (наприклад, нестискуваність рідини).

Будь-яка ідеалізація правомірна лише у певних межах.

Формалізація (від лат. означає складний за формою) – метод пізнання різноманітних об’єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучних мов (наприклад, мовами математики, хімії, програмування). У процесі формалізації всі змістові терміни замінюють символами, а змістові твердження – відповідними послідовностями символів або формулами.

Серед великої різноманітності загальнонаукових методів окремо виділяють історичний і логічний методи дослідження, які дозволяють подумки відтворити досліджуваний об’єкт у всій його об’єктивній конкретності, уявити і зрозуміти його в розвитку.

Часткові (спеціальні) методи застосовуються тільки в одній певній науці або під час дослідження деяких конкретних явищ. Тому вони мають назви відповідних наук: психологічні, педагогічні, соціологічні тощо.

Висновки

Заключні висновки, що вміщуються на 2-3 сторінках, є основним підсумком часткових узагальнень, зроблених у розділах (підрозділах) роботи. Особливо важливо, щоб на ті завдання, які були визначені студентом у вступній частині, були дані аргументовані відповіді, а мета, яку ставив перед собою автор, знайшла свою реалізацію у формі конкретних практичних рекомендацій.

Список використаних джерел та літератури

Написання курсової роботи закінчується складанням списку першоджерел та літератури. Таку роботу слід виконувати з дотриманням певних вимог і правил (додаток 8). Передусім, до **списку** залучаються документи і література, які були використані автором у процесі підготовки роботи.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу виконують на комп'ютері і друкують з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) з використанням шрифтів текстового редактора Word Time New Roman кегля 14 з полуторним міжрядковим інтервалом (28–30 рядків на сторінці, у друкованому рядку до 60 знаків з проміжками між словами включно). Абзацний відступ дорівнює 1,2 см.

Текст роботи потрібно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий, верхній, нижній – не менше 20 мм, а правий – не менше 15 мм. Шрифт друку має бути чітким, чорного кольору, середньої жирності. Щільність тексту роботи має бути однаковою.

Заголовки структурних частин роботи "ЗМІСТ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, малюнків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний лист, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші, завданні та змісті номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках **номер ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці**. Отже, першою сторінкою, де стоятиме цифра, буде "ВСТУП".

Номер розділу ставиться після слова "РОЗДІЛ", після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: "2.3." (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж порядку міститься заголовок підрозділу.

Якщо в роботі зустрічаються ілюстрації, фотографії, креслення, схеми, карти, таблиці, їх потрібно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці (при цьому їх включають до загальної кількості сторінок).

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово "Таблиця" починають з великої літери. Назву не підкреслюють. Таблиці нумеруються за тим самим принципом, що і підрозділи.

Якщо таблиця не вміщується на одну сторінку, то на наступній сторінці **у правому верхньому куті** сторінки над таблицею обов'язково вказують: *Продовження табл. 1.1.*

Таблицю розміщують таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Ілюстрації позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно **під ілюстрацією**.

Додатки подають після списку використаних джерел, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті

роботи. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток ..." і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад: Додаток А, додаток Б і т. д. Один додаток позначається як додаток А.

6. ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого тексту слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться у тій граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання.

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитування допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами), слід бути гранично точним у викладенні думок, коректним щодо оцінювання результатів, і давати відповідні посилання на джерело;

Посилання на використані джерела є неодмінною вимогою до роботи.

Рекомендований для курсових робіт спосіб посилань: наскрізна нумерація посилань – при цьому посилання на джерела подаються у квадратних дужках [ ], де послідовно позначається номер, а самі посилання подаються або в кінці розділу або в кінці роботи.

Наприклад: [2, 234], де «2» – це порядковий номер джерела у списку використаних джерел, а «234» – це номер сторінки; або ж інший варіант: [4], де «4»– це порядковий номер у списку використаних джерел, в якому поставлена загальна кількість сторінок або конкретні сторінки. Використані джерела подаються відповідно до появи у тексті роботи, а не за абеткою.

7. МОВА І СТИЛЬ РОБИТ

Мовностилістична культура роботи найкраще демонструє загальну культуру її автора. Мова і стиль курсової роботи, як частина писемної мови, склалися під впливом так званого академічного етикету, сутністю якого є інтерпретація власної та запозичених позицій з метою обґрунтування істини.

Володіння мовою спеціальності, основу якої становить впорядкована і стандартизована термінологія, – один з основних показників рівня підготовки студента.

Найхарактернішою ознакою писемної наукової мови є формально-логічний спосіб викладу матеріалу, точність, ясність, стислість, смислова завершеність.

Стиль писемної наукової мови – це безособовий монолог. Тому виклад, звичайно, ведеться від третьої особи. Нині стало неписаним правилом у наукових роботах замість "я" використовувати "ми" та похідні від цього займенника словосполучення (наприклад, "на нашу думку"). Тому радимо використовувати **конструкції з неозначено-особовими реченнями**. Поширена також форма викладу від **третьої особи** ("На думку автора...", "Дослідник вважає..."). Аналогічну функцію виконує **речення з пасивними дієприкметниками** ("Розроблений комплексний підхід до вивчення...").

Основна стилістична особливість писемної мови – об'єктивність викладу. Звідси, наявність у тексті багатьох видань вставних слів і словосполучень на позначення ступеня достовірності повідомлення.

Завдяки таким словам той чи інший факт можна подати як *достовірний* (дійсно, насправді, зрозуміло), *припустимий* (очевидно, треба вважати), *можливий* (ймовірно, можливо).

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладу матеріалу є також посилення на джерело повідомлення, автора висловленої думки чи якогось виразу. У тексті це можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень ("як свідчить", "за повідомленням", "на думку", "за даними", "на нашу думку").

Варто запам'ятати, що для будь-якого тексту характерним є смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків у цьому розумінні є: спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки ("спочатку", "насамперед", "по-перше", "по-друге", "потім" і т. ін.), заперечення ("проте", "тим часом", "але", "у той час як", "аж ніяк", "однак"), причинно-наслідкові зв'язки ("таким чином", "завдяки цьому", "тому", "відповідно", "внаслідок цього", "крім того", "до того ж"), перехід від однієї думки до іншої "перш ніж перейти до...", "звернімося до...", "розглянемо", "зупинимося на...", "розглянувши...", "перейдемо до...", "необхідно зупинитися на...", "необхідно розглянути..."), результат, висновок ("отже", "значить", "як висновок", "на закінчення зазначимо...", "все сказане дає змогу зробити висновок", "підсумовуючи, слід сказати...").

Аби допомогти студенту вирішити це завдання у додатку 7 наєвні приклади мовних конструкцій, які можна використати як засіб зв'язку між реченнями курсової роботи.

Отже, ознаками високої якості роботи є грамотність, чітка логіка викладу, правильність мовностилістичного оформлення.

8. ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ НАПИСАННІ ТА ОФОРМЛЕННІ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Зміст роботи не відповідає плану курсової роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.
2. Сформульовані розділи (підрозділи) не розкривають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.
3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відображає специфіки об'єкта і предмета дослідження.
4. Автор не виявив самостійності, робота має копілятивний характер або є плагіатом.
5. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (за останні п'ять років) з теми, що вивчається.
6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не розкриває проблему.
7. Не простежується позиція автора при аналізі фактичного матеріалу чи дискусійних питань.
8. Відсутні висновки до розділів курсової роботи.
9. Загальні висновки роботи не корелюються з характером визначених завдань дослідження.
10. У роботі відсутні посилання на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал.
11. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту.
12. Ілюстративний матеріал та додатки не мають безпосереднього смислового навантаження.
13. Таблиці, діаграми, схеми, подані в тексті чи винесені в додатки, складені не на основі

першоджерел, а запозичені з інших досліджень без належного оформлення посилань.

14. Порушено вимоги щодо обсягу курсової роботи, допущено диспропорційність в обсязі окремих розділів.
15. Робота оформлена з порушенням вимог, виконана неохайно, з помилками.

9. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

На захист курсової роботи студенти подають рукопис роботи, відзив керівника, роздатковий матеріал та тези свого виступу на захисті (1-2 сторінки друкованого тексту), електронну версію роботи.

Захист *курсорової роботи* відбувається на засіданні відповідної кафедри. Захист роботи має здійснюватись в умовах належної вимогливості, принципівості.

У **доповіді** студент викладає мету, завдання, сутність роботи, концентруючи головну увагу на характеристиці основних результатів дослідження та проблемних питаннях.

Доповідь студента має починатися із звертання:

"Шановний пане голову! Шановні члени комісії!"

Далі студент, відповідно до визначеного регламенту, доповідає про зміст своєї роботи, обґрунтовуючи її актуальність, формулюючи основні її результати. Доповідь повинна бути добре структурованою. Отже, у виступі студента мають бути:

- чітко визначена проблема;
- обґрунтування її актуальності,
- розкриття ступеня її розробки;
- визначення мети і завдань роботи;
- стислий аналіз основних розділів роботи;
- головне – викладення зроблених автором узагальнень, висновків, конкретних рекомендацій.

Важливо, щоб мовлення студента було ясным, граматично правильним, впевненим, що робить його виступ зрозумілим і переконливим.

Декілька порад, які допоможуть добре підготувати текст виступу:

- підкресліть у кожному реченні ключові слова;

- при друкуванні доповіді залишіть великі береги, щоб можна було записати свої міркування за потреби;
- усі цифри (статистичні дані) в тексті запишіть словами;
- повторюйте іменники, уникаючи займенників;
- використовуйте прості слова і прості розповідні речення;
- не переобтяжуйте текст складнопідрядними реченнями.

Приємне враження справляє вільне володіння текстом і суттю проблеми. Тому радимо вступ не читати, а лише стежити за чітко продуманим написаним планом доповіді.

Відтак, зміст курсової роботи має відповідати вимогам Закону України «Про вищу освіту», зокрема, п.7 статті 16 «Забезпечення якості вищої освіти» та п.6 статті 69 «Права інтелектуальної власності та її захист», в яких вказується, що вищі навчальні заклади повинні здійснювати ефективні заходи з метою запобігання академічному плагіату: оприлюднювати (частково або повністю) наукові результати, отримані іншими особами, як результати власного дослідження або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

На підставі вищезазначеного кафедри мають усі повноваження перевіряти роботи на наявність плагіату.

Для творчих спеціальностей курсова робота повинна містити теоретичну частину і творчий компонент, які мають сприяти поглибленню і закріпленню професійних знань за обраною спеціальністю, а також допомогти студентові якнайглибше зрозуміти цілі й завдання своєї майбутньої професії.

Основні положення виконання курсової роботи для творчих спеціальностей викладені в методичних вказівках КиМУ для такого виду робіт. Б

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок заяви для затвердження теми роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зав. кафедри -----

студента III курсу-----

напряму підготовки -----

ЗАЯВА

Прошу затвердити тему курсової роботи -----
----- та призначити керівника.

«__» _____ 20__ р.

студента)

_____
(підпис

«ПОГОДЖЕНО»

керівник

«__» _____ 20__ р.

_____
(підпис)

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІДГУК
керівника на курсову роботу
студента групи _____

напряму підготовки _____
(шифр і назва напряму підготовки)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

на тему _____

за матеріалами _____

Актуальність теми:

_____
_____
_____
_____
_____

Загальна характеристика роботи

_____
_____
_____
_____

Значимість роботи

Рівень підготовки студента

Відношення студента до виконання та загальна оцінка роботи

Керівник _____
(підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Дата _____

Приклад структури змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3-4
РОЗДІЛ 1	5-11
1.1.	5-8
1.2.	8-10
1.3.	10-11
РОЗДІЛ 2	12-25
2.1.	12-14
2.2.	14-17
2.3.	17-25
РОЗДІЛ 3	26-34
3.1.	26-34
(сторінки, які подані в зразку, можуть бути змінені)	
ВИСНОВКИ	34-35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35-40
ДОДАТКИ	40-45

Додаток 4

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(повна назва кафедри)

КУРСОВА РОБОТА

3

(назва дисципліни)

На тему: _____

Студента (ки) _____ курсу _____ групи

напряму підготовки _____

спеціальності _____

(прізвище та ініціали)

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

м. Київ–20__ рік

***Зворотна сторінка титульного листа
курсової роботи***

Реєстраційний № _____

_____ (дата)

(П.І.Б.)

Рекомендована оцінка: _____

Зауваження:

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Напря́м підготовки _____
(шифр і назва напряму підготовки)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри

_____

_____

_____ (підпис, П.І.Б. зав. кафедри)

“ ____ ” _____ 20__ року

**Завдання
для виконання курсової роботи**

студенту _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема курсової роботи

_____

_____

_____ затверджена наказом від “ ____ ” _____ 20__ р.

№ _____

2. Курсова робота виконується на
матеріалах _____

_____

3. План роботи та терміни виконання розділів

Назва розділів курсної роботи	Терміни виконання
Розділ 1	“ ___ ” _____ 20__ р.
Розділ 2	“ ___ ” _____ 20__ р.
Розділ 3, вступ, висновки	“ ___ ” _____ 20__ р.
Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	“ ___ ” _____ 20__ р.

4. Перелік графічного матеріалу (таблиці,
схеми) _____

5. Термін здачі роботи на рецензію керівнику
“ ___ ” _____ 20__ р.

6. Термін повного завершення, оформлення і подання на
кафедру курсової роботи на захист “ ___ ” _____ 20__
р.

Завдання видав керівник _____
(підпис) _____ (дата)

Завдання одержав студент _____
(підпис) _____ (дата)

Додаток 7

Мовні конструкції, які використовуються у наукових працях для виконання функції засобів зв'язку між реченнями

<i>Мовна функція</i>	<i>Лексичні засоби</i>		
Причина та її наслідок, умова і наслідок	(і) тому, тому що		
	оскільки		
	з чого звідки	виходить	
	внаслідок		
	у результаті		
	на основі вищезазначеного, на підставі вказаного вище		
	у зв'язку з цим		
	залежно від		
	згідно з цим		
	у цьому випадку		
	за таких умов, з огляду на		
	у такому випадку		
	(а) якщо (ж)..., то ...		
		що	свідчить
			вказує
		говорить	
		відповідає	
		дає можливість	
		дозволяє	
		сприяє	
		має значення і т.п.	
Часове	спочатку, насамперед, передусім		

<i>Мовна функція</i>	<i>Лексичні засоби</i>	
співвідношення та порядок викладення	першим наступним, попереднім	кроком
	одночасно, у той же час	
	поруч з цим, поряд з таким	
	попередньо, вище, раніше	
	ще раз, знову	
	потім, нижче, після цього	
	згодом, далі, пізніше	
	по-перше, по-друге і т.п.	
	зараз, нині, у цей (на цей) час, до цього часу	
	у минулі роки, останнім часом, останнього часу	
на закінчення, зрештою, нарешті		
Зіставлення та протиставлення	але, втім, а проте, та, однак, зрештою	
	як..., так і...; так само, як і...	
	не тільки, але і (й)	
	порівняно з; якщо..., то...	
	на відміну, навпаки, на противагу	
	аналогічно, таким чином, також	
	з одного боку, з другого боку	
	у той час, як; разом з тим, водночас	
	також і, до того ж, при цьому, разом з тим	
	окрім більше	того
понад		
особливо, а надто		
Посилання на попередній або наступний	тим більше, що	
	у тому разі, у випадку, тобто, а саме	
		казано

<i>Мовна функція</i>	<i>Лексичні засоби</i>		
вислів	як було	показано	
		доведено	
		відзначено	
		отримано	
		знайдено	
		встановлено	
		згадано	
	зважаючи на	як підкреслювалось, вказувалось вище	
	згідно з цим	відповідно до цього	
	відповідним чином	у зв'язку з цим, відповідно до цього	
	у зв'язку з вищевикладеним	цей, що розглядається, вищевказаний і т.п.	
	такий, подібний, аналогічний, відповідний,	такого типу, такого виду, схожий на ...	
	багато з них, один з них, деякі з них	наступний, деякий, надалі, подальший,	
	дальший, другий	більшість, більша частина	
	керуючись положенням	дослідженням встановлено	
	як наслідок	таким чином, відтак, звідси	
	у результаті, у кінцевому підсумку	звідси, з цього	витікає
			виходить
			стає зрозумілим
			очевидно

<i>Мовна функція</i>	<i>Лексичні засоби</i>	
	це	<div data-bbox="695 225 1016 304">дозволяє зробити висновок</div> <div data-bbox="695 304 1016 384">дозволяє дійти висновку</div> <div data-bbox="695 384 1016 464">зводиться до такого</div> <div data-bbox="695 464 1016 531">свідчить переконує</div>
Ілюстрація	<div data-bbox="393 531 1016 611">на закінчення, і нарешті, насамкінець</div> <div data-bbox="393 611 1016 691">наприклад; так, як приклад; для прикладу</div> <div data-bbox="393 691 1016 759">прикладом може слугувати (бути) такий же (наприклад) у випадку, для випадку про те може свідчити; що очевидно, засвідчує</div>	
Введення нової інформації	<div data-bbox="393 759 1016 799">розглянемо такі випадки...</div> <div data-bbox="393 799 1016 839">зупинимось детально на...</div> <div data-bbox="393 839 1016 919">основні переваги цього методу полягають у...</div> <div data-bbox="393 919 1016 959">деякі додаткові зауваження...</div> <div data-bbox="393 959 1016 1031">декілька слів щодо перспектив дослідження...</div> <div data-bbox="393 1031 1016 1061">наведемо декілька прикладів</div>	

Додаток 8

Вимоги щодо оформлення списку джерел (приклади)

<p><i>Характеристика джерела /</i></p> <p>Різновиди посилання</p>	<p><i>Приклад оформлення посилання</i></p>
<p>Внутрішньотекстове посилання</p>	
<p>Тільки у тесті</p>	<p>...Об'єктами правових відносин можуть бути різноманітні матеріальні та нематеріальні блага, які становлять цінність, а також діяння суб'єктів права. (Правознавство. Київ: Університет «Україна», 2013. С. 27-28)...</p>
<p>Підпорядковане посилання</p>	
<p>У тесті</p> <p>внизу сторінки</p>	<p>....У статті Добровольської В. «Адміністративна діяльність органів культури» подано таке визначення ...¹</p> <p>¹. Вісник Книжкової палати. 2012. № 4. С. 18-20.</p>
<p><i>Цитовано не за першоджерелом</i></p>	<p>Ось тут і проявилася в деякій мірі особливість українського характеру, коли</p>

<p>Підпорядковане посилання</p>	<p>усі хотіли бути «гетьманом»¹</p> <p>¹ Цит. за: Андрухів І., Французом А. Правда історії. Станіславщина в умовах терору і репресій. Івано-Франківськ, 2008. С. 31.</p>
<p>Позатекстове посилання</p>	
<p><i>Один автор</i></p> <p>[3, с. 15]</p>	<p>3. Галуцько В. Охорона права власності: адміністративно-правові аспекти: монографія. Херсон: ХМД, 2008. 348 с.</p>
<p><i>Два, три автори</i></p> <p>[5, с. 147]</p>	<p>5. Галуцько В., Пономаренко Г., Шкарупа В. Теорія держави і права: конспект лекцій. Херсон: ХМД, 2010. 280 с.</p>
<p>Чотири і більше авторів</p> <p>[7. с. 345]</p>	<p>7. Галуцько В., Курило В., Корсєд С. та ін. Адміністративне право України: навчальний посібник. – Херсон: Грінь Д.С., 2015. Т 1. Загальне адміністративне право. 272 с.</p>
<p><i>Стаття</i></p> <p>[8]</p>	<p>8. Галуцько В. В. Адміністративно-правові відносини: алгоритм дослідження суспільних відносин / Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. Випуск 3. С. 124-131.</p>

<p><i>Закон</i></p> <p>[9]</p>	<p>9. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України за станом на 1 листопада 2016 р. / Голос України від 15 січня 2016. № 6.</p>
<p><i>Адміністративний акт</i></p> <p>[11]</p>	<p>11. Положення про Міністерство юстиції України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228. Офіційний вісник України від 15.07.2014. № 54. стор. 88. стаття 1455.</p>
<p><i>Національний стандарт</i></p> <p>[23]</p>	<p>23. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ. 2015.</p>
<p><i>Багатотомне видання</i></p> <p>[26, с. 675]</p>	<p>26. Міжнародна поліцейська енциклопедія: у 10 т. / відп. ред. Ю. Римаренко, Я Кондратьєв, В. Тацій та ін. Київ: Ін Юре. Т. 3. 1224 с.</p>
<p><i>Електронний ресурс</i></p> <p>[27]</p> <p>[28]</p>	<p>27. Галуцько В. Поняття права: багатогранність та інтеграційна однозначність // Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2012. № 2. URI: http://www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 22.10.2016)</p> <p>28. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254 // База даних «Законодавство України / ВР України.</p>

	URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D (дата звернення: 22.10.2016)
<i>Автореферат</i> [29, с. 21]	29. Галуцько В.В. Адміністративно-правова охорона права власності в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2009. 35 с.